

Keuzes – Duurzaamheidsprogramma Midden-Drenthe

Leeswijzer: ondergenoemde zeven keuzes hebben impact op de inhoud van de Duurzaamheidsvisie. Per keuze staan een aantal scenario's omschreven en wordt het voorkeursscenario van het college aangegeven. De voorkeursscenario's van het college zijn verwerkt in de concept Duurzaamheidsvisie. Het college wil de gemeenteraad echter graag de mogelijkheid bieden de voorkeursscenario's van het college te vergelijken met alternatieve scenario's.

Doel keuzedocument: de raadscommissie Ruimte & Groen goed informeren en voorbereiden op de te nemen beleidskeuzes en de keuzes omtrent de inzet van capaciteit tijdens de opiniërende bespreking op 17 oktober aanstaande.

Thema's keuzedocument: de thema's en bijbehorende keuzes corresponderen met de opgenomen thema's in de Duurzaamheidsvisie die tot stand zijn gekomen in samenwerking met stakeholders en inwoners:

- Duurzame elektriciteit
- Duurzame warmte
- Circulaire economie
- Voedsel

Belangrijk: Vanuit het Rijk (SER energieakkoord) en de provincie (Regionale Energie Strategie) krijgen gemeenten momenteel met name een taakstelling op het gebied van duurzame elektriciteitsopwekking en de warmtetransitie. Het is belangrijk om voor deze thema's in ieder geval voldoende capaciteit en middelen beschikbaar te stellen. In de thema's circulaire economie en voedsel zit voor gemeenten meer beleidsvrijheid.

- Overzicht keuzes

Duurzame
elektriciteit

KEUZE 1 ZON OP DAK

Zon op dak: inzetten op hoge ambitie (30%) of inzetten op gemiddelde ambitie in Nederland (10-15%)?

Optie 1: Voorkeursscenario 'Benutting 30% potentieel zon-op-dak'

Optie 2: 'Benutting 10-15% potentieel zon-op-dak'

KEUZE 2 OPWEK MET ZONNEPARKEN EN/OF WINDMOLENS

Duurzame energieopwekking met zonneparken en/of windmolens

Optie 1: Voorkeursscenario 'Elektriciteitsopgave verduurzamen d.m.v. grootschalige (352 TJ) en kleinschalige zonneparken en kleine windturbines (100 TJ) (ashoogte 15 meter)' – GEEN grote windmolens

Optie 2: 'Optie 1 + grootschalige windenergie (totaal 352 TJ grootschalig en 100 TJ kleinschalig)'

KEUZE 3 HOE GAAN WE OM MET VERGUNNINGVERLENING

'Wie het eerst komt, wie het eerst maalt', door het huidige systeem voort te zetten (eventueel met een maximum aan aantal hectares) of een maatschappelijke tender en sturen op kwalitatieve aspecten?

Optie 1: Voorkeursscenario 'Maatschappelijke tender: enkel zonneparken'

Optie 2: 'Wie het eerst komt, wie het eerst maalt'

Optie 3: 'Maatschappelijke tender: zonneparken en windparken'

Duurzame
warmte

KEUZE 4 VOLGEN OF HET TEMPO OPSCHROEVEN?

Warmtetransitie: tempo en planning RES aanhouden of tempo opschroeven?

Optie 1 Voorkeursscenario: 'Tempo en planning RES aanhouden'

Optie 2: 'Tempo opschroeven'

Optie 2: 'Tempo opschroeven + experimenteren'

Circulaire
economie

KEUZE 5 WELKE ROL KIEZEN WE?

Keuze: Welke rol pakken we op het gebied van circulaire economie: faciliterend of actief en stimulerend?

Optie 1 Voorkeursscenario: 'Faciliterende rol'

Optie 2: 'Actieve, stimulerende rol'

Voedsel

KEUZE 6 WELKE ROL PAKKEN WE?

Keuze: Welke rol pakken we op het gebied van voedsel: geen, smal of proactief?

Optie 1 Voorkeursscenario 'Heldere, smalle focus'

Optie 2: 'Proactieve rol'

Optie 3: 'Geen inzet'

Overig

KEUZE 7 HET BOD AAN DE RES

Keuze: Bod richting provincie voor Regionale Energiestrategie: focus op eigen gebruik of meer?

Optie 1: Voorkeursscenario 'Basis niveau'

Optie 2: 'Plusniveau'

- Keuzes behorende bij Duurzame elektriciteit (paragraaf 2.1)

Voordat we u meenemen in de keuzes bij 'Duurzame elektriciteit', eerst een belangrijke randvoorwaarde waar het duurzame elektriciteitsopwekking op eigen grondgebied betreft. Zoals u weet, is het in de huidige situatie niet mogelijk grote hoeveelheden elektriciteit terug te leveren op het netwerk in Midden-Drenthe. De netbeheerders hebben aangegeven dat het op dit moment alleen nog mogelijk is dat kleinverbruikers (woningen) elektriciteit terugleveren, maar dat dit voor grootverbruikers (grote zonnedaken, zonneparken, grote windturbines) niet mogelijk is.

Om de netcapaciteit te vergroten zijn aanpassingen aan elektriciteitsstations en het netwerk nodig, of moet er toestemming vanuit het Rijk komen om reservelijnen in te zetten (zogenoemde redundantie). Vanuit de Rijksoverheid en de netbeheerders is aangegeven dat aanpassingen 7 tot 8 jaar kunnen duren. Wel zijn bij de netbeheerders een aantal grotere claims voor zonneparken neergelegd. Een aantal hiervan zullen vervallen, omdat ons beleid het op dit moment niet mogelijk maakt om een zonnepark in Midden-Drenthe te realiseren, met uitzondering van het park Leemdijk en park Hijken (De Lotten). De verwachting is dat dit voor de toekomst enigszins ruimte biedt, ook voor bijvoorbeeld de realisatie van grote zonnedaken en kleine zonneparken in onze gemeente. Het is echter lastig inschatten hoeveel capaciteit er vrijvalt en of deze capaciteit ook door initiatieven buiten onze gemeente weer kan worden opgesoupeerd.

Als gemeente hebben wij geen sturing op de behandeling van de aanvragen die bij de netbeheerders binnenkomen. De netbeheerders zijn namelijk verplicht om de aanvragen op volgorde van binnenkomst te behandelen. Als gemeente kunnen we er wel voor kiezen om eerst in te zetten op de realisatie van de zonneparken Leemdijk en Hijken, maar geen toestemming te verlenen aan andere grote zonneparken en of windmolens. Dit komt ook tegemoet aan de wensen van inwoners en bedrijven om eerst daken vol te leggen en op kleinschalige duurzame energieopwekking in te zetten.

Het is belangrijk om met Enexis en Tennet in gesprek te blijven over bovenstaande. Het blijft een kip-ei discussie. We kunnen niks realiseren als er geen capaciteit beschikbaar is, maar de netcapaciteit wordt pas uitgebreid wanneer duidelijk is en met zekerheid kan worden gezegd hoeveel capaciteit is benodigd (projecten moeten eerst worden vergund). Het gesprek met Enexis en Tennet moet zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau worden gevoerd, waarbij vooral bestuurlijke druk (ook uit de regio en landelijk) essentieel is om zaken in beweging te krijgen. Enexis en Tennet worden in de mogelijkheden beperkt door Rijksbeleid, dus ook op dat vlak is (gezamenlijk) druk zetten nodig.

De ambtelijke capaciteit om deze gesprekken te voeren dient gevonden te worden in de keuzes die u rond 'Duurzame elektriciteit' gaat maken.

KEUZE 1 ZON OP DAK**Zon op dak: inzetten op hoge ambitie (30%) of inzetten op gemiddelde ambitie in Nederland (10-15%)?**

Optie 1: Voorkeursscenario 'Benutting 30% potentieel zon-op-dak'	Optie 2: 'Benutting 10-15% potentieel zon-op-dak'
Inzet op een hoge ambitie voor zon op dak, namelijk benutting 30% van het potentieel	<i>Aansluiten bij de gemiddelde ambitie in Nederland, namelijk benutting 10-15% van het potentieel zon op dak. Dit is de verwachte autonome ontwikkeling.</i>
Benodigde capaciteit: 0,6 fte (tijdelijk)	Benodigde capaciteit: 0,4 fte (tijdelijk)
Voordelen - Optie 1 heeft als voordeel dat minder grondgebonden zonneparken zijn benodigd om de eigen elektriciteitsvraag te verduurzamen. - Vanuit de dialoogsessies en de interviews hebben we meegekregen dat inwoners graag zien dat eerst de daken worden vol gelegd, zodat het aantal grondgebonden grootschalige zonne- en windparken kan worden beperkt. - De gemeente telt bovengemiddeld veel (agrarische) gebouwen met (grote) zon-op-dak potentie. 30% van het dakoppervlak volleggen met zon is mogelijk met voldoende inzet van capaciteit en middelen. Een nog hoger ambitieniveau behalen is niet realistisch. Dit heeft te maken met het feit dat veel daken technisch niet geschikt zijn (onvoldoende draagkracht dakconstructie) en/of de dakeigenaren de financiën er niet voor kunnen of willen vrijmaken. Nadelen - Wel is er meer capaciteit en middelen nodig in verband met een proactieve aanpak om agrariërs, ondernemers en inwoners te stimuleren om voor zon-op-dak te kiezen en met Enexis in gesprek te blijven over het toereikend maken van het elektriciteitsnet.	Voordelen - Voordelen van optie 2 zijn de snelheid en zekerheid waarmee grondgebonden zonneparken en/of windmolens gerealiseerd kunnen worden door professionele ontwikkelaars (onder voorwaarden), ten opzichte van kleinschalige zon-op-dak projecten die afhankelijk zijn van particulier initiatief. Nadelen - Optie 2 sluit minder goed aan bij de wens van inwoners en stakeholders. - Heeft als consequentie dat er meer grondgebonden zonneparken en/of kleine windmolens moeten worden gerealiseerd om de elektriciteitsopgave te verduurzamen.

Randvoorwaarde optie 1 en 2:

- Randvoorwaarde is dat de netbeheerders voldoende afzetmogelijkheden creëren op het energienetwerk voor zonnedaken (grote aansluitingen) en /of dat de rijksoverheid de wet- en regelgeving aanpast. Momenteel is er onvoldoende netcapaciteit beschikbaar om optie 1 uit te voeren, en om in optie 2 grotere (bv. agrarische) daken vol te leggen. Particuliere daken van woningen kunnen wel worden aangesloten.

Benodigde capaciteit t.o.v. huidige capaciteit:

- Voor het voorkeursscenario (optie 1) is tijdelijk 0,6 fte benodigd, o.a.:
 - Informeren inwoners en ondernemers (inbedden in communicatie);
 - Project opzetten zon-op-dak bij agrariërs en ondernemers samen met netbeheerder (projectmatig, eventueel weg te zetten als uitvraag voor externe partijen) inclusief onderzoeken van benodigde stimulansen om 30% te behalen.
- Optie 2: tijdelijk 0,4 fte benodigd
 - Er is voldoende capaciteit beschikbaar voor huishoudens om zon-op-dak te realiseren. Voor grote daken is echter onvoldoende capaciteit beschikbaar. In optie 2 inventariseren we samen met de netbeheerder of 10-15% met de huidige netcapaciteit haalbaar is.

KEUZE 2 OPWEK MET ZONNEPARKEN EN/OF WINDMOLENS

Duurzame energieopwekking met zonneparken en/of windmolens

Optie 1: Voorkeursscenario 'Elektriciteitsopgave verduurzamen d.m.v. grootschalige (352 TJ) en kleinschalige zonneparken en kleine windturbines (100 TJ)' – GEEN grote windmolens	Optie 2: 'Optie 1 + grootschalige windenergie (totaal 352 TJ grootschalig en 100 TJ kleinschalig)'
• Grootschalige zonneparken (> 2,5 ha, ambitie 50% lokaal eigendom); • Coöperatieve, kleinschalige zonneparken (< 2,5 ha en 100% lokaal eigendom); • Kleine windturbines (tiphoogte 21 meter en 100% lokaal eigendom)	• Optie 1 + grootschalige windenergie (ambitie 50% lokaal eigendom)
Benodigde capaciteit: zie capaciteit keuze 3, afhankelijk van wel of geen tender	Benodigde capaciteit: zie capaciteit keuze 3, afhankelijk van wel of geen tender
Voordelen ▪ Zonneparken en kleine windmolens zijn makkelijker ruimtelijk en maatschappelijk in te passen dan grote windmolens. ▪ 100% lokaal eigendom is realistisch bij kleine windmolens. Tijdens de inwonerssessies bleek dat hier veel draagvlak voor is en het is een kans is voor de agrarische sector om het eigen verbruik te verduurzamen. De impact op het landschap blijft beperkt. Dat laatste is goed zichtbaar in Groningen, waar al veel kleine windmolens staan. Nadelen ▪ Er wordt gedurende de dag en seizoenen niet constant voldoende elektriciteit wordt opgewekt. Maar een paar procent van wat je opwekt met zonneparken wordt lokaal gebruikt (piek op het midden van de dag), de rest (overschot) wordt teruggevoed in het landelijk elektriciteitsnet. Opslag en conversie zou hier op termijn wat in kunnen betekenen, op dit moment vinden beide met name kleinschalig en experimenteel plaats. ▪ De kleine windturbines wekken te weinig energie op om in combinatie met grote zonneparken voor een constante energievoorziening te zorgen. In vergelijking: om de totale elektriciteitsopgave te verduurzamen voldoen 8 windmolens van 4 MW of 3.260 kleine windmolens (tiphoogte 21 meter)	Voordelen ▪ Opwekking van windenergie loopt beter in de pas met de energievraag en het financieel en energetisch rendement is hoger. Het procentuele aandeel energie dat lokaal kan worden gebruikt voordat er energie moet worden teruggeleverd aan het net, is bij windenergie veel groter dan bij zonne-energie. Voor het zoveel mogelijk conformeren aan de momenten waarop energie gevraagd wordt is een combinatie van zonne-energie en grootschalige windenergie het meest doeltreffend. Nadelen ▪ Vanuit de dialoogsessies en de interviews hebben we meegekregen dat inwoners meer mogelijkheden voor het inpassen van grootschalige zonneparken in het landschap van Midden-Drenthe zien, dan voor windmolens die op een grotere afstand zichtbaar zijn. Uit de inwonerssessies bleek dat windenergie sneller als horizonvervuiling gezien wordt dan zonne-energie. Hierdoor is het aantal plekken voor grote windmolens beperkt.

Toelichting:

- De verduurzamingsopgave elektriciteit die we met zonne- en/of windenergie moeten verduurzamen, bedraagt 352 TJ. Dit getal komt voort uit de doorrekening van het huidige elektriciteitsverbruik met besparing, maar ook groei van de vraag door inzet elektriciteit voor duurzame warmte. Daarnaast willen we (onder voorwaarden van een goede ruimtelijke ordening en 100% lokaal eigenaarschap) de ruimte bieden aan 100 TJ kleinschalige zonneparken (< 2,5 ha) en kleine windturbines (tiphoogte 21 meter). Uit overleg met onder andere de Energiecoöperatie Hooghalen is gebleken dat dit een maximaal aantal hectares is dat voor een coöperatie behapbaar is. De ruimtelijke impact van een dergelijk park is te overzien. Het geeft een positieve stimulans aan initiatieven uit de samenleving.
- Alleen kiezen voor kleinschalig zon en/of wind is geen optie: dit levert te weinig op om aan onze ambities te kunnen voldoen.

Randvoorwaarde optie 1 en 2:

- Randvoorwaarde is dat de netbeheerders voldoende afzetmogelijkheden creëren op het energienetwerk en/of dat de rijksoverheid de wet- en regelgeving aanpast.

- Belangrijk is inwoners goed mee te nemen en mee te laten participeren (zowel procesmatig als financieel) in duurzame energieprojecten. Het liefst profiteren inwoners zo veel als mogelijk van de te realiseren duurzame energie installaties.

Benodigde capaciteit t.o.v. huidige capaciteit:

- Afhankelijk van in te zetten methodiek beoordelen zonneparken en/of windparken (zie keuze 3).

KEUZE 3 HOE GAAN WE OM MET VERGUNNINGVERLENING

‘Wie het eerst komt, wie het eerst maalt’, door het huidige systeem voort te zetten (eventueel met een maximum aan aantal hectares) of een maatschappelijke tender en sturen op kwalitatieve aspecten?

Optie 1: Voorkeursscenario ‘Maatschappelijke tender: enkel zonneparken’	Optie 2: ‘Wie het eerst komt, wie het eerst maalt’	Optie 3: ‘Maatschappelijke tender: zonneparken en windparken’
Aan de hand van een Tender sturing geven aan grootschalig zon: de tender wordt de komende maanden uitgewerkt.	Aanvragen handelen we af op volgorde van binnenkomst (huidige systeem).	Aan de hand van een Tender sturing geven aan grootschalig zon en wind: de tender wordt de komende maanden uitgewerkt.
Benodigde capaciteit: 0,4 fte (tijdelijk)	Benodigde capaciteit: 2 fte (tijdelijk, tot en met realisatie van zonneparken)	Benodigde capaciteit: idem optie 2 (tijdelijk)
Voordelen ▪ Mogelijk om vergunningsaanvragen met elkaar te vergelijken en er een keuze kan worden gemaakt voor de best passende aanvragen. ▪ Door een tender te schrijven voor de opwek van een maximum aantal TJ, bijvoorbeeld de 352 TJ die we voor ons eigen gebruik nodig hebben, creëren we schaarste. ▪ De mogelijkheden voor het stellen van aanvullende eisen zijn bij een tender ruimer dan bij een omgevingsvergunning (enkel ruimtelijk). In de tender kunnen we voorwaarden uitwerken in de zin van inspraakmogelijkheden, financiële en proces participatie, meervoudig ruimtegebruik, vergroting biodiversiteit, tegengaan inzet goede landbouwgrond, stimuleren gebruik van ‘restgronden’. ▪ Maatschappelijke partijen kunnen worden betrokken bij het vormgeven en beoordelen van de ingediende plannen. Nadelen ▪ De huidige wet- en regelgeving is niet ingericht op een tender. Als een andere partij toch een aanvraag voor een omgevingsvergunning doet, moeten we die in behandeling nemen. De ervaring elders in Nederland leert echter dat de grote ontwikkelaars zich aanpassen en geen juridische gevechten met een gemeente aangaan.	Voordelen • Het huidig beleidskader werkt volgens het systeem: ‘Wie het eerst komt, die het eerst maalt’. Nadelen • Het beleid richt zich met name op de ruimtelijke inpassing van zonneparken. Zaken als ecologische-, maatschappelijke en netinpassing komen niet of zeer beperkt aan bod. Onderwerpen die net zo belangrijk zijn als een goede ruimtelijke inpassing. • In een korte tijd 40 aanvragen behandelen. Daar is op dit moment geen capaciteit voor aanwezig in de organisatie. • De aanvragen moeten op volgorde van binnenkomst worden behandeld, waarbij de sturingsmogelijkheden van de gemeente beperkt zijn. Wil je dat als gemeente voorkomen, dan moet er alsnog veel specifiek beleid worden gemaakt en moet op detailniveau worden aangegeven waar wel en niet zon- en windenergie wordt toegestaan. Dan leggen we als gemeente van tevoren en van bovenaf restricties op. En ook dan blijft aan de orde dat alleen voorwaarden gesteld kunnen worden die ruimtelijk relevant zijn.	Voordelen • Geeft door middel van een tender sturing aan grootschalige zonneparken en windparken. Zowel zon- als windinitiatieven of combinaties hiervan kunnen zich inschrijven voor de tender en nemen het tegen elkaar op; • Meer zekere duurzame elektriciteitsvoorziening, realisatie windturbine duurt lang (kunnen er sneller van profiteren wanneer er eerder op windenergie wordt ingezet), dubbel gebruik netinpassing (als de zon schijnt waait het bijna nooit. En als het waait, is er bijna nooit zon); Nadelen ▪ Geen tijd om te leren van tender zonneparken. ▪ De huidige wet- en regelgeving is niet ingericht op een tender. Als een andere partij toch een aanvraag voor een omgevingsvergunning doet, moeten we die in behandeling nemen. De ervaring elders in Nederland leert echter dat de grote ontwikkelaars zich aanpassen en geen juridische gevechten met een gemeente aangaan. ▪ Het uitwerken van een tender kost tijd. Als er voldoende capaciteit voor wordt vrijgemaakt, kan de tender kort daarna worden uitgerold. De procedure van de tender zal waarschijnlijk een half jaar in beslag nemen. Daarna is de keuze bekend en kan de winnaar een omgevingsvergunning

- **Het uitwerken van een tender kost tijd.** Als er voldoende capaciteit voor wordt vrijgemaakt, kan de tender kort daarna worden uitgerold. De procedure van de tender zal waarschijnlijk een half jaar in beslag nemen. Daarna is de keuze bekend en kan de winnaar een omgevingsvergunning aanvragen. De proceduretijd daarvan is ook een half jaar. Echter, voorlopig is het elektriciteitsnetwerk in Midden-Drenthe ontoereikend. Zoals het er nu uitziet, is er voldoende tijd om de tender uit te werken.

aanvragen. De proceduretijd daarvan is ook een half jaar. Echter, voorlopig is het elektriciteitsnetwerk in Midden-Drenthe ontoereikend. Zoals het er nu uitziet, is er voldoende tijd om de tender uit te werken.

Toelichting:

- In de periode 2017-2018 zijn circa 40 principeverzoeken ontvangen welke voor het merendeel afkomstig zijn van professionele zonontwikkelaars. Hoogstwaarschijnlijk voldoen deze allemaal aan de afwegingskaders uit het vigerend, on hold gezette beleidskader. Het gaat bij elkaar opgeteld om meer dan 1.000 hectare. Terwijl we volgens de huidige berekeningen ongeveer 140 hectare aan zonneparken nodig hebben (wanneer niet wordt ingezet op windenergie). De ruimteclaim van alle verzoeken is te groot in verhouding tot wat benodigd is.

Benodigde capaciteit t.o.v. huidige capaciteit:

- Optie 2: 2 fte (tijdelijk voor een periode van 2 jaar)
 - In een korte tijd beoordelen 40 aanvragen voor zonneparken;
 - Begeleiden van de ruimtelijke inpassing en participatietrajecten van grootschalige zonneparken in samenwerking met de belanghebbenden.
 - Benodigd tot dat de parken zijn gerealiseerd. Daarna handhaving.
- Optie 1 en 3: 0,4 fte
 - Met externe ondersteuning uitwerken maatschappelijke tender;
 - Tender openstellen;
 - Beoordelen plannen;
 - In de gaten houden uitvoering plannen.

- Keuzes behorende bij Duurzame Warmte (paragraaf 2.2)

KEUZE 4 VOLGEN OF HET TEMPO OPSCHROEVEN?

Warmtetransitie: tempo en planning RES aanhouden of tempo opschroeven?

Optie 1 Voorkeursscenario: 'Tempo en planning RES aanhouden'	Optie 2: 'Tempo opschroeven'	Optie 3: 'Tempo opschroeven + experimenteren'
Vaststellen Warmtetransitievise (WTV) in 2021 en daarna Wijkuitvoeringsplannen plus inzet op besparing.	<i>Zo spoedig mogelijk een WTV opstellen samen met stakeholders in aansluiting op wens van stakeholders.</i>	▪ Zo spoedig mogelijk een WTV opstellen naar wens van stakeholders. ▪ Pilots aardgasvrije wijken starten in samenwerking met stakeholders
Benodigde capaciteit: 1 fte	Benodigde capaciteit: 1,2 fte	Benodigde capaciteit: 1,6 fte
Voordelen • We kunnen de leidraad WTV en de mogelijkheden die wellicht vanuit het RES-proces worden aangeboden om de opgave gemeenschappelijk op te pakken afwachten. Dit geldt wellicht ook voor het gezamenlijk beschikbaar stellen van capaciteit voor de uitvoering. Nadelen ▪ Optie sluit niet aan bij de wens van verschillende stakeholders (woningcorporaties, ondernemers, inwoners) om snel duidelijkheid te bieden over realistische warmte opties.	Voordelen • Kunnen op korte termijn duidelijkheid bieden aan onze stakeholders (met name woningbouwcorporaties hebben hierop aangedrongen i.v.m. hun eigen planning en investeringen) en inwoners inzicht kunnen bieden wanneer welke wijk aan de beurt is om af te koppelen van het aardgasnet en met welke duurzame warmtebron. Nadelen • Wellicht te ver voor de muziek vooruitlopen, omdat de leidraad nog niet bekend is¹.	Voordelen • De gemeente stelt niet alleen versneld een WTV vast, maar doet ook in pilots² ervaring op met participatie. Er komt meer inzicht in wat het van de gemeente vraagt (zowel van de eigen organisatie als van de inwoners) om met de wijkuitvoeringsplannen aan de slag te gaan. Hierop kan vervolgens geanticipeerd worden in het inrichten van de organisatie. Nadelen • Wellicht te ver voor de muziek vooruitlopen, omdat de leidraad nog niet bekend is.

Toelichting:

- Gemeenten krijgen de taak om voor eind 2021 voor elke wijk een warmtetransitievise met stakeholders op te stellen (wanneer moet welke wijk van het aardgas af). Na 2021 is het nodig om wijkuitvoeringsplannen op te stellen. In deze plannen dient een alternatief voor aardgas te zijn opgenomen, in afstemming met de desbetreffende wijk. Dit najaar wordt er door de Rijksoverheid een leidraad voor een warmtetransitievise uitgegeven. In onze uitvraag voor het duurzaamheidsprogramma is voorbereidend een warmteverkenning opgenomen. In deze verkenning is een analyse van de wijken gemaakt en van de mogelijke alternatieven voor aardgas.

Benodigde capaciteit t.o.v. huidige capaciteit:

- Optie 1: 1 fte extra benodigd:
 - Zelf uitvoering geven aan leidraad warmtetransitievise en wijkuitvoeringsplannen;
 - Inzetten op besparingscampagne bijvoorbeeld met Energieloket.
- Optie 2: 1,2 fte extra benodigd: (piek aan het begin):
 - Met stakeholders uitvoering geven aan leidraad warmtetransitievise en wijkuitvoeringsplannen;
- Optie 3: 1,6 fte extra benodigd:
 - Optie II + pilot(s) starten.

¹ De inhoud van de leidraad is ten tijde van het opstellen van dit document nog niet bekend. Eind September wordt de leidraad gepubliceerd.

² Voor informatie over pilot aardgasvrije wijken: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/aardgasvrije-wijken/deelnemende-gemeenten-aardgasvrij-maken>
Voorbeelden van dergelijke pilots vinden we in Leeuwarden, Waadhoeke, Harlingen, maar ook Capelle aan den IJssel, Wageningen, etc.

- Keuzes behorende bij Circulaire economie (paragraaf 2.3)

KEUZE 5 WELKE ROL KIEZEN WE?

Keuze: Welke rol pakken we op het gebied van circulaire economie: faciliterend of actief en stimulerend?

Optie 1 Voorkeursscenario: 'Faciliterende rol'	Optie 2: 'Actieve, stimulerende rol'
▪ <i>Het nieuw op te stellen Afvalstoffenbeleidsplan (2020) inrichten op behalen circulaire economie, waarbij de gemeentelijke taken worden benoemd en verdeeld;</i> ▪ <i>Uitvoering geven aan het thema circulaire economie binnen het huidige Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (het voorbeeld geven).</i> ▪ <i>Aan de slag met de Regiodeal Natuurinclusieve landbouw.</i> ▪ <i>Circulaire economie eigen onderdeel geven binnen DOEK.</i>	▪ <i>De acties als bij het voorkeursscenario, plus:</i> ▪ <i>Aansluiten bij Noordelijk Innovatiecluster Circulaire Economie (NICE);</i> ▪ <i>Aansluiten bij het landelijke Grondstoffenakkoord;</i> ▪ <i>Actief aan de slag met de implementatie van circulaire economie binnen de gemeentelijke organisatie, alsook daarbuiten. Onder andere door met andere partijen in gesprek te gaan om concrete initiatieven aan te jagen. In gesprek over wat zij willen en wat er van de gemeente nodig is (launching customer, subsidie, verbinding met partners, ...)</i>
Benodigde capaciteit: 0,5 fte	Benodigde capaciteit: 0,3 fte extra t.o.v. voorkeursscenario (totaal 0,8 fte)
Voordelen • We leggen we met uitzondering van het afvalstoffenbeleid, de uitvoering van het actieplan MVI en DOEK de verantwoordelijkheid en de invulling bij de stakeholders. Dit heeft als voordeel dat we middelen en capaciteit voor de thema's duurzame elektriciteit en warmte kunnen inzetten. Nadelen • Afhankelijk van het tempo waarin anderen met het thema aan de slag gaan.	Voordelen • Dat we als gemeente regie kunnen voeren op dit onderwerp en samen met stakeholders een grote slag kunnen maken. Midden-Drenthe is dan een voorbeeld gemeente voor andere gemeenten. Nadelen • Consequentie is dat deze taak extra capaciteit en middelen vraagt. • Voor het uitvoeren van DOEK is binnen de huidige formatie de komende 2 jaren geen capaciteit beschikbaar.

Toelichting:

- De gemeente kan het landelijke doel omarmen en daar het standpunt bij innemen dat zij verwacht dat het vanzelf goed komt. Maar wil de gemeente dit? Of wil zij zelf actief met projecten aan de slag? Het verschil tussen de beide opties zit in de houding van de gemeente. Faciliterend en doorgaan met de projecten waar de gemeente nu al op in zet, of stimulerend: actief samen met stakeholders op zoek gaan naar concrete initiatieven en deze omzetten in impactvolle projecten.

Benodigde capaciteit t.o.v. huidige capaciteit:

- Optie I: 0,5 fte extra benodigd (omdat de benodigde kennis nu niet in huis is):
 - voor inzet inhoudelijke kennis circulariteit t.b.v. Afvalstoffenbeleid en coaching & advisering collega's bij circulaire inkoop.
- Optie II: 0,3 fte extra benodigd t.o.v. voorkeursscenario:
 - uit te breiden met inzet van gemeentelijk aanjager.

- Keuzes behorende bij Voedsel (paragraaf 2.4)

KEUZE 6 WELKE ROL PAKKEN WE?

Keuze: Welke rol pakken we op het gebied van voedsel: geen, smal of proactief?

Optie 1 Voorkeursscenario 'Heldere, smalle focus'	Optie 2: 'Proactieve rol'	Optie 3: 'Geen inzet'
- Behouden label Fair Trade. - Met werkgroep focus leggen op behoud label en bewustwording. - Binnen DOEK specifiek aandacht voor thema voedsel.	- Meer communiceren naar inwoners en bijdragen aan bewustwording; - Partijen als LTO actief betrekken en samen gewenste ontwikkelingen actief van de grond trekken; - Zelf het goede voorbeeld geven (duurzame producten en streekproducten in de kantine), eventueel in samenwerking met andere grote organisaties in de gemeente;	- De gemeente zet geen capaciteit en middelen in op het thema voedsel. - Het Fair Trade label wordt niet behouden.
Benodigde capaciteit: 0,1 fte	Benodigde capaciteit: 0,2 fte	Benodigde capaciteit: 0 fte
Voordelen - We leggen met uitzondering van het onderwerp Fair Trade en DOEK de verantwoordelijkheid en de invulling bij de stakeholders. Dit heeft als <u>voordeel</u> dat we middelen en capaciteit voor de thema's duurzame elektriciteit en warmte kunnen inzetten. Het Nadelen Afhankelijk van het tempo waarin anderen met het thema aan de slag gaan.	Voordelen - Dat we als gemeente regie kunnen voeren op dit onderwerp en samen met stakeholders een grote slag kunnen maken. Midden-Drenthe is dan een voorbeeldgemeente voor andere gemeenten. Nadelen - Deze taak vraagt om extra capaciteit en middelen.	Voordelen - We zetten geen capaciteit en middelen in op dit thema. Invulling van dit thema gebeurt dus door inwoners, ondernemers en andere stakeholders. De landelijke ontwikkelingen gaan op dit thema door, als gemeente kun je hierop meeliften. Nadelen Afhankelijk van het tempo waarin anderen met het thema aan de slag gaan.

Toelichting:

- De gemeente heeft het label Fair Trade en een werkgroep die zich hiervoor inzet. De gemeente kan het hierbij laten, maar kan ervoor kiezen actief aan de slag te gaan met meer projecten op het gebied van voedsel.
- Om de titel Fair Trade gemeente te behouden is ook inzet van capaciteit benodigd. Op dit moment is deze capaciteit voldoende aanwezig.
- Voor het uitvoeren van DOEK is binnen de huidige formatie de komende 2 jaren geen capaciteit beschikbaar.

Benodigde capaciteit t.o.v. huidige capaciteit:

- Optie 1: 0,1 fte extra benodigd:
 - Voor het uitvoeren van DOEK is binnen de huidige formatie de komende 2 jaren geen capaciteit beschikbaar. Fair Trade behouden kan uit huidige capaciteit en middelen.
- Optie 2: 0,2 fte extra benodigd:
 - Capaciteit nodig voor gemeentelijk aanjager voedsel die zowel intern als extern actief inzet op bewustwording, (onderwijs)voorlichting en het aanwakken van initiatieven.
- Optie 3: 0 fte extra benodigd
 - Middelen gereserveerd voor Fair Trade komen vrij.

KEUZE 7 HET BOD AAN DE RES

Keuze: Bod richting provincie voor Regionale Energiestrategie: focus op eigen gebruik of meer?

Optie 1: Voorkeursscenario 'Basis niveau'	Optie 2: 'Plusniveau'
<i>Het bod is gericht op de compensatie van het eigen energieverbruik in de gemeente:</i> 352 TJ grootschalig zon - Extra TJ uit kleinschalige initiatieven zon en wind 21 % gebouwen aardgasloos in 2030	<i>Het bod is gericht op meer dan het eigen energieverbruik in de gemeente</i> - Optie 2a. Onder voorwaarden meer TJ wind en zonne-energie realiseren. - Optie 2b. meer dan 21% van de gebouwen aardgasloos maken en hiermee andere gemeenten of regio's helpen.
Benodigde capaciteit: (0,4 fte)	Benodigde capaciteit: (0,8 fte)
Voordelen - Met optie 1 kunnen we een eerste bod richting de partners van de Drentse RES doen: namelijk dat we ons eigen elektriciteitsverbruik verduurzamen en aan de slag gaan met het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Voordeel is dat we op voorhand niet te veel naar ons toetrekken en voorkomen dat we te veel zonneparken en /of windmolens plaatsen en kritiek van inwoners over ons afroepen. Nadelen - Nadeel is dat we hierdoor weinig onderhandelingsruimte hebben. Wanneer je als gemeente een hoger bod neerlegt dan wat je als gemeente zelf verbruikt, kan je er wat voor terugvragen.	Voordelen - Voordeel dat we proactief insteken op een extra bod en daar zelf de regie (samen met inwoners en stakeholders) over hebben. We kunnen eisen stellen en onszelf profileren als energie-opwekkende gemeente. Nadelen - Nadeel is dat we actief naar de inwoners en andere stakeholders moeten communiceren over de onderliggende redenen van een hoger bod. Ook is het zaak snel met hen aan de slag te gaan om de ruimtelijke consequenties inzichtelijk te maken en met elkaar te kijken wat realistisch op ons grondgebied.

Toelichting:

- Om invulling te geven aan de doelstellingen uit het Klimaatakkoord zijn er in Nederland 30 regio's gevormd. Al deze regio's moeten een zogenaamd bod neerleggen bij de Rijksoverheid. De provincie Drenthe is zo'n regio. De kans is aanwezig dat Drenthe moet compenseren voor bijvoorbeeld regio's in dichtbevolkte gebieden die over onvoldoende grondgebied beschikken voor grootschalig zonne- en windenergie. Op kleinere schaal speelt dit issue ook binnen de regio Drenthe. Buurgemeente Assen heeft berekend dat zij onvoldoende grondgebied heeft om het elektriciteitsgebruik binnen de eigen gemeentegrenzen duurzaam op te wekken.
- Tijdens de dialoogsessies met inwoners is gesproken over het compenseren van het elektriciteitsverbruik voor de eigen gemeente. Wel is uitdrukkelijk genoemd dat vanuit het RES-proces (en vanuit verduurzamen mobiliteit, elektrisch rijden) kans op een extra opgave realistisch aanwezig is. Mocht een extra opgave aan de orde komen, dan zullen we opnieuw naar de inwoners en stakeholders gaan.

Benodigde capaciteit t.o.v. huidige capaciteit:

- Voorkeursscenario, optie 1:
 - Capaciteit is afhankelijk van of medewerkers van de gemeente een actieve rol in de werkgroepen van de RES Drenthe gaan spelen. Indien dit niet het geval is, dan zijn enkele uren per week voldoende (voorbereiding + bijwonen van ambtelijke overleggen, op de hoogte zijn van de ontwikkelingen en voorbereiden bestuurder voor bestuurlijke overleggen);
 - Indien medewerkers zitting nemen in de werkgroepen RES kost het meer tijd. Zo'n 2 dagen per week per werkgroep (tot indienen bod concept RES juni). Een inschatting voor de periode erna is nog niet te maken.
- Optie 2:
 - Tijdelijk extra capaciteit nodig bovenop capaciteit voor voorkeursscenario, om met interne en externe stakeholders te onderzoeken wat een reëel plus-bod is. En wat de bijbehorende voorwaarden zijn.
 - 4 dagen per week, gedurende een korte periode.